

Ewa Rozkosz
Biblioteka Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław

InfoLit Global – międzynarodowy projekt na rzecz rozwoju edukacji informacyjnej

Streszczenie: Autorka zaznacza w artykule, że nowoczesna edukacja informacyjna wpisuje się w nurt koncepcji *information literacy* (pol. alfabetyzacji informacyjnej). Powstają różnorodne inicjatywy promujące kształcenie umiejętności informacyjnych. Mają one najczęściej charakter rozproszony, co utrudnia badanie tendencji w rozwoju idei *information literacy* na świecie. Pewnym rozwiązaniem tego problemu jest InfoLit Global. To międzynarodowy projekt realizowany przez Sekcję IFLA ds. *Information Literacy* przy wsparciu UNESCO. W ramach InfoLit Global powstało międzynarodowe logo, baza informacyjna oraz raport o stanie rozwoju *information literacy* w poszczególnych krajach. Autorka przybliży szczegóły projektu, opisując każdą z jego trzech części.

Słowa kluczowe: alfabetyzacja informacyjna, edukacja informacyjna, IFLA, InfoLit Global.

Edukacja informacyjna

Wśród wielu zadań, które realizują biblioteki, na plan pierwszy coraz częściej wysuwa się działalność edukacyjna. Od nowoczesnej dydaktyki bibliotecznej oczekuje się skutecznego przygotowania użytkownika do samodzielnej pracy z informacją, zarówno zapisaną na kartach książek i papierowych periodyków, jak i dostępną zdalnie w formie dokumentu cyfrowego. Na skutek zabiegów edukacyjnych użytkownik ma nabyć i rozwinać takie umiejętności, jak określanie własnych potrzeb informacyjnych, konstruowanie zapytania wyszukiwawczego, lokalizowanie informacji, ocenianie jej jakości i relewancji, a także zarządzanie informacją i jej wykorzystywanie zgodnie z obowiązującymi normami (etycznymi, prawnymi etc.). Przeskoczenie tak wysoko postawionej poprzeczki wymaga zmian systemowych w zakresie budowy i organizacji szkoleń bibliotecznych. Modyfikacji ulec musi przede wszystkim częstotliwość zajęć (np. semestralny kurs w miejsce pojedynczego szkolenia), ich zakres (treść dostosowana do zdefiniowanych efektów kształcenia) oraz sposób prowadzenia (metody umożliwiające trening praktycznych umiejętności w miejsce form podawczych). Szkolenie biblioteczne po tak przeprowadzonych zmianach przyjmuje postać treningu umiejętności informacyjnych zgodnego z koncepcją *information literacy* (pol. alfabetyzacja informacyjna).

Koncepcja *information literacy* wskazuje na umiejętności informacyjne jako kluczowe nie tylko podczas nauki szkolnej czy studiów, lecz także w codziennym życiu¹. Bibliotekarze oraz bibliotekoznawcy partycypują w rozwoju koncepcji jako konstruktorzy myśli teoretycznej, budowniczzy projektów edukacyjnych, a także szkoleniowcy wdrażający przedstawioną ideę na poligonie sal dydaktycznych.

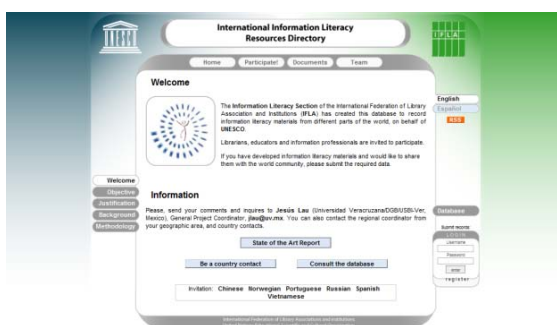
¹ DERFERT-WOLF, L. *Information literacy – koncepcje i nauczanie umiejętności informacyjnych*. *Biuletyn EBIB* [on-line]. 2005, nr 1 (62) [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/62/derfert.php>.

Środowisko to konsoliduje się w różnego rodzaju organizacje zawodowe i naukowe². Ich działalność monitoruje i wspiera Sekcja ds. Information Literacy (Information Literacy Section) działająca w strukturze Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich (IFLA, International Federation of Library Associations and Institutions). Jej nadrzędnym celem, jak czytamy na stronie internetowej, jest wspieranie współpracy międzynarodowej w zakresie rozwoju edukacji informacyjnej³. Kluczowym projektem umożliwiającym realizację owej misji jest InfoLit Global⁴.

InfoLit Global

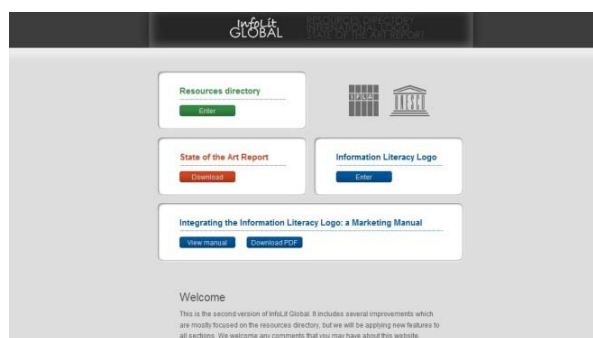
Pod projektem InfoLit Global kryją się mechanizmy wspomagające komunikację i współpracę między osobami zaangażowanymi w promocję, diagnozę i rozwój umiejętności informacyjnych. Ma on charakter międzynarodowy, jest adresowany do specjalistów z różnych stron świata. Jako datę rozpoczęcia projektu należy przyjąć rok 2006, kiedy udostępniona została pierwsza wersja strony internetowej InfoLit Global.

Jak już wcześniej wspomniano, InfoLit Global powołany został przez Sekcję ds. Information Literacy. Jednakże realizacja tego projektu nie byłaby możliwa bez wsparcia finansowego Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), a także zaangażowania bibliotekarzy, specjalistów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz sympatyków edukacji informacyjnej z całego świata.

Rys. 1. Strona internetowa projektu InfoLit Global (pierwsza wersja, zapis archiwalny z dn. 07.10.2006)

Źródło: International Information Literacy: Resources Directory [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://replay.waybackmachine.org/20070423040828/http://www.uv.mx/usbi_ver/unesco.

Rys. 2. Strona internetowa projektu InfoLit Global (druga wersja)

Źródło: InfoLit Global [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.infolitglobal.info>.

² W Polsce taką rolę pełni m.in. Komisja ds. Edukacji Informacyjnej (Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich).

³ About the Information Literacy Section. W: *Information Literacy Section* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/en/about-information-literacy>.

⁴ InfoLit Global [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.infolitglobal.info>.

W projekt InfoLit Global wpisana została realizacja trzech dużych zadań:

- stworzenie i wypromowanie międzynarodowego symbolu wspomagającego komunikację między osobami, instytucjami i organizacjami zajmującymi się edukacją informacyjną,
- stworzenie i rozwój bazy z informacją o inicjatywach związanych z *information literacy*,
- raportowanie o stanie rozwoju *information literacy* na świecie.

Information Literacy Logo

Potrzeba stworzenia uniwersalnego symbolu, który prezentowałby ideę *information literacy* bez używania słów, wyłoniła się jako odpowiedź na trudności z tłumaczeniem *information literacy* na inne języki⁵. Problem z wyborem jednego odpowiednika anglojęzycznego pojęcia dostrzegalny jest również na gruncie polskim. W piśmiennictwie bibliotekoznawczym pojawiają się różne tłumaczenia *information literacy*, od alfabetyzacji informacyjnej, poprzez kulturę informacyjną, kształcenie umiejętności informacyjnych po sprawność informacyjną i umiejętności informacyjne⁶. Graficzny symbol miał przełamać barierę terminologiczną, a jednocześnie ułatwić identyfikację inicjatyw związanych z omawianą tematyką.

W 2008 r. ogłoszono konkurs na logo *information literacy*. Miał on otwartą formułę. Spośród 198 nadesłanych prac wybrano logo młodego kubańskiego grafika, Edgara Luy Péreza⁷. Prawdopodobnie jury ujęła czytelność owej propozycji. Grafika o południowo-amerykańskim rodowodzie łączy w sobie wyobrażenie książki, użytkownika oraz znak informacji (litera „i”). Połączenie to stanowi jednocześnie metaforę procesu, w którym główną rolę odgrywa użytkownik rozwijający swoją wiedzę poprzez sprawne korzystanie z informacji. To wszystko podane w prostej i miłej dla oka formie.

Rys. 3. UNESCO – IFLA, Information Literacy Logo

Źródło: *Information Literacy International Logo*. W: *InfoLit Global* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011].
Dostępny w World Wide Web: <http://infolitglobal.info/logo>.

⁵ Using the logo. W: *Integrating the Information Literacy Logo: A Marketing Manual. Draft – December 2009* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.infolitglobal.info/logo/en/manual/using_the_logo#purpose_logo.

⁶ Zob. DERFERT-WOLF, L., dz. Cyt.

⁷ WEBBER, S. Information Literacy logo launched. W: *Information Literacy Weblog* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://information-literacy.blogspot.com/2008/08/information-literacy-logo-launched.html>.

Logo można wykorzystać do oznaczenia dowolnej działalności związanej z alfabetyzacją informacyjną (edukacją informacyjną, badaniami umiejętności informacyjnych etc.). Szczegółowe zasady oraz propozycje zastosowania znajdują się w rozbudowanej instrukcji, udostępnionej nieodpłatnie na stronie InfoLit Global⁸. Poniżej zamieszczono podstawowe wytyczne.

Jeśli chcesz wykorzystać logo:

- wybierz najlepszą do swoich potrzeb wersję spośród udostępnionych na stronie: <http://infolitglobal.info/logo/en/download>⁹,
- zastosuj opis bibliograficzny w postaci: UNESCO – IFLA, Information Literacy Logo,
- jeśli to możliwe, zamieść w cytowaniu link do strony: <http://infolitglobal.info/logo>,
- nie wprowadzaj zmian w logo (dodatkowe znaki, zmiana koloru, zniekształcenia, cieniowanie, obrót, zamieszczanie logo w obrębie kształtu, np. koła lub trójkąta).

Rys. 4. Propozycja zastosowania Information Literacy Logo w materiałach promocyjnych
Źródło: Sample Application Gallery. W: *Integrating the Information Literacy Logo: A Marketing Manual. Draft – December 2009* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.infolitglobal.info/logo/en/manual/appendix/sample_application_gallery.

Resources Directory

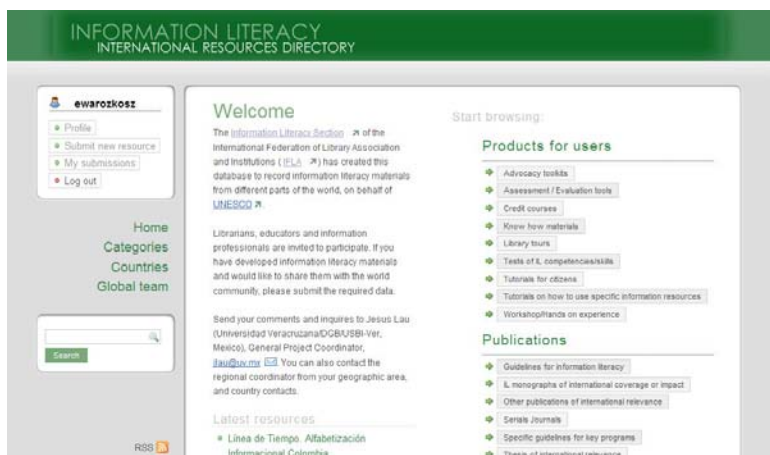
Stały przegląd Internetu w poszukiwaniu śladów edukacji informacyjnej to zadanie przekraczające możliwości zespołu Sekcji ds. Information Literacy. Stąd też decyzja o uruchomieniu narzędzia społecznościowego i zaproszeniu samych zainteresowanych (a więc przede wszystkim środowiska bibliotekarskiego) do dzielenia się wiedzą o inicjatywach. Tak wyglądały kulisy powstania bazy Resources Directory

⁸ Zob. *Integrating the Information Literacy Logo: A Marketing Manual. Draft – December 2009* [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.infolitglobal.info/logo/en/manual>.

⁹ Odesłanie do strony internetowej przedstawia wersję aktualną w dn. 28.02.2011 r.

(International Information Literacy Resources Directory). Jest ona oparta na technologii Web 2.0. Rozwija się dzięki zaangażowaniu jej użytkowników.

Zamieszczenie nowego rekordu z informacją, np. o podręczniku dla trenerów umiejętności informacyjnych, jest bardzo proste i dostępne dla każdego. Wystarczy założyć konto i uzupełnić elektroniczny formularz dla nowo dodawanego zasobu. Pewną niedogodnością jest brak ścisłych reguł co do języka, w jakim należy sporządzić opis zasobu. Jednakże biorąc pod uwagę zasięg bazy oraz dość niską popularność języka polskiego poza granicami naszego kraju, warto posłużyć się w tym miejscu językiem angielskim.

Rys. 5. Resources Directory

Źródło: Information Literacy International Resources Directory. W: InfoLit Global [on-line]. [Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.infolitglobal.info/directory>.

Zakres inicjatyw, które znajdują odbicie w bazie, oddaje doskonale jej struktura. Resources Directory podzielone jest na pięć głównych kategorii tematycznych, w obrębie których wydzielone są kolejne podkategorie. Układ ten prezentuje poniższa tabela.

Tab. 1. Kategorie i subkategorie w Resources Directory

Nazwa kategorii	Zawartość
Products for users	Produkty dla użytkowników
Advocacy toolkits	Materiały promujące/promocyjne
Assessment/Evaluation tools	Materiały do weryfikacji własnych umiejętności informacyjnych
Credit courses	Kursy uniwersyteckie punktowane
Know how materials	Materiały know-how
Library tours	Szkolenia biblioteczne
Tests of IL competencies/skills	Testy kompetencji informacyjnych
Tutorials for citizens	Materiały szkoleniowe on-line
Tutorials on how to use specific information resources	Materiały szkoleniowe z zakresu korzystania z określonych źródeł informacji
Workshop/Hands on experience	Przykłady warsztatów/szkoleń dla

	użytkowników
Publications	Publikacje
Guidelines for information literacy	Podręczniki/przewodniki information literacy
IL monographs of international coverage or impact	Monografie o międzynarodowym zasięgu na temat information literacy
Other publications of international relevance	Inne publikacje o międzynarodowym znaczeniu
Serials journals	Czasopisma
Specific guidelines for key programs	Opracowania konkretnych programów
Thesis of international relevance	Dysertacje o międzynarodowym zasięgu
Translations of key international documents	Tłumaczenia międzynarodowych dokumentów o kluczowym znaczeniu
Organizations	Organizacje
Associations and professional bodies	Stowarzyszenia i organizacje zawodowe
International organizations with IL related work	Międzynarodowe organizacje związane z pracą na rzecz information literacy
Research projects/Research centers	Projekty naukowe/centra naukowe
Information literacy training organizations	Organizacje zajmujące się szkoleniami
Training the trainers	Kursy dla szkoleniowców
Courses	Kursy
Distant certificates/degrees	Certyfikaty
IL institutes/Immersion programs	Instytucje/programy
Web-based courses for training the trainers	Kursy on-line dla szkoleniowców
Workshop/Hands on experience	Przykłady warsztatów/szkoleń dla szkoleniowców
Communication	Komunikacja
Conferences on the subject	Konferencje
International actions, meetings, programs	Międzynarodowe przedsięwzięcia, spotkania, programy
Listservs - Discussion lists	Listy dyskusyjne
Weblogs	Blogi
Websites devoted to information literacy	Strony poświęcone information literacy

Źródło: oprac. Ewa Rozkosz, Zuzanna Wiorogórska.

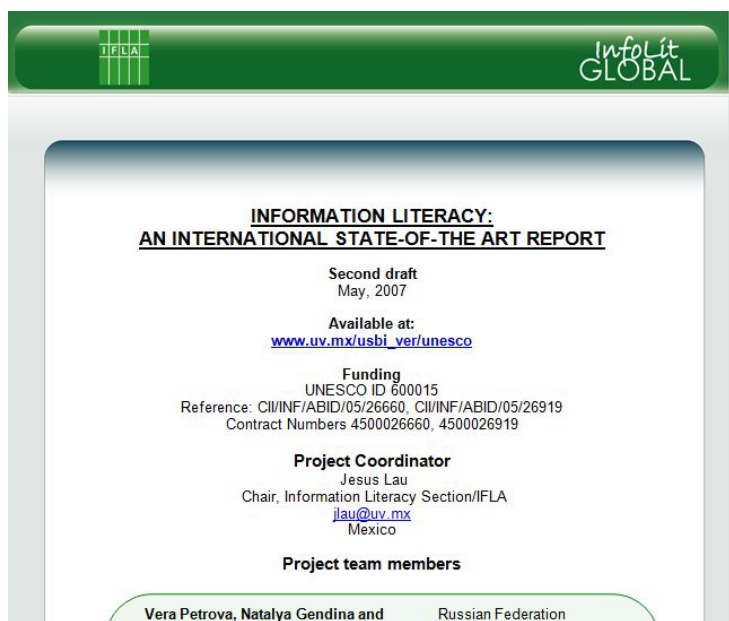
Resources Directory to dość przyjazne narzędzie wyszukiwawcze. Posiada wbudowany mechanizm RSS pozwalający na subskrypcję nowych opisów. Możliwe jest przeglądanie zasobów według kategorii, subkategorii i krajów, a także proste wyszukiwanie (tylko według zawartości wszystkich pól rekordu). Zaskoczyć może brak możliwości precyzyjnego wyszukiwania, a więc budowania zapytania odwołującego się do zawartości wskazanych pól rekordu. Przy obecnych rozmiarach bazy nie dyskwalifikuje to jej mechanizmów wyszukiwawczych, niemniej jednak w przyszłości, wraz z przyrostem rekordów, obecne rozwiązania mogą się okazać niewystarczające.

Użytkownicy bazy przyzwyczaić się muszą do jeszcze jednej niedogodności, a mianowicie nieaktywnych linków. Pamiętać jednakże należy, że usuwanie opisów ze zdezaktualizowanymi adresami nie leży w interesie organizatorów katalogu. Baza ta nie jest jedynie źródłem inspiracji dla szkoleniowców umiejętności informacyjnych, ale także miejscem dokumentowania zdarzeń, być może jedynym, w którym zachowa się ślad minionych inicjatyw (np. zamkniętych blogów o edukacji informacyjnej).

State of the Art Report

Trzecim filarem projektu InfoLit Global jest State of the Art Report. To zbiorczy dokument składający się z raportów o stanie rozwoju *information literacy* w różnych krajach. Wydawany jest nieregularnie, wyłącznie w formie elektronicznej. W jego przygotowaniu uczestniczą wolontariusze, często związani z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze *information literacy*. Jeśli w danym kraju Resources Directory cieszy się powodzeniem, a użytkownicy bazy są aktywnymi dostawcami informacji, to autorzy raportu mają ułatwione zadanie. Znaczna część danych może być wydobyta z katalogu.

Jakość raportu zależy w znacznej mierze od wkładu pracy wolontariuszy, a także od transparentności działań instytucji i organizacji podejmujących problematykę *information literacy* w ich kraju. Lektura dokumentu pozwala na sformułowanie istotnego wniosku. Choć raporty z poszczególnych krajów bywają niepełne, to obejmują jednak inicjatywy o różnych rozmiarach. Mogą być uznane za reprezentatywną próbkę ukazującą tendencje w rozwoju koncepcji *information literacy*.

Rys. 6. State of the Art Report

Źródło: Information Literacy: An International State-of-the Art Report. 2nd draft, May, 2007 [on-line].
[Dostęp 28.02.2011]. Dostępny w World Wide Web:

http://www.infolitglobal.info/media/UNESCO_IL_state_of_the_art_report_-_Draft070803.doc.

Podsumowanie

InfoLit Global to trudne przedsięwzięcie, wymagające zaangażowania z dwóch stron, organizatorów oraz społeczności bibliotekarzy i badaczy zjawiska *information literacy*. Już dziś można mówić o sukcesie w zakresie wdrożenia logo do projektów edukacji informacyjnej. Gorzej sytuacja wygląda z pozostałymi elementami projektu. Popularność bazy Resources Directory (mierzona liczbą zamieszczanych w niej rekordów) jest nierównomierna w poszczególnych krajach, co niekoniecznie musi świadczyć o niedostatku podejmowanych w tych państwach inicjatyw¹⁰. *State of the Art Report* obejmuje jak na razie tylko wycinek naszego globu, być może w kolejnych latach będzie się on powiększał (nadzieję podsycają działania Sekcji ds. Information Literacy, pracującej nad podniesieniem rangi oraz zasięgu raportu).

Pozostaje pytanie zasadnicze – czy warto uczestniczyć w tym projekcie? Autorka na przekór zaleceniom odpowie pytaniem na pytanie – czy warto dzielić się wiedzą i doświadczeniem?

¹⁰ 28 lutego 2011 r. w bazie było zaledwie pięć rekordów z Norwegii, mimo wiodącej roli tego państwa w rozwoju koncepcji *information literacy*.